

*Innovasjonsvirksomhet på Papirbredden –
Drammen kunnskapspark*

*Læringspunkter fra relevante
innovasjonsaktører og –miljøer*

Rapport september 2005

Innholdsfortegnelse

1.	FORORD.....	2
2.	SAMMENDRAG.....	3
3.	BAKGRUNN OG HENSIKT	6
4.	INNOVASJON	7
4.1	Hva er innovasjon?	7
4.2	Høgskolenes innovasjonsansvar	8
4.3	Virkemidler for innovasjonsaktiviteter.....	9
5.	DRAMMENSREGIONEN OG INNOVASJON	11
5.1	Beskrivelse av regionen.....	11
5.2	Regionale prosjekter	12
5.3	Regionens innovasjonsmiljø	12
5.4	HiBu Innovasjon.....	13
6.	LÆRINGSPUNKTER FRA UTVALGTE RAPPORTER.....	16
6.1	BI-rapporten "Now Boarding!"	16
6.2	Suksesskriterier for internasjonale Business Incubators	18
6.3	Hovedstadsprosjektet.....	20
7.	INNOVASJONSAKTØRER OG -MILJØER	22
7.1	Kongsbergmiljøet	22
7.2	Hortenmiljøet.....	24
7.3	Kunnskapsbyen Lillestrøm.....	25
7.4	Rogaland Kunnskapspark	26
7.5	IT- og kunnskapssenteret på Fornebu	28
7.6	Forskningsparken AS	30
7.7	Oslo Teknopol	31
7.8	Lund i Sverige.....	33
7.9	Aachen i Tyskland	34
8.	VEIEN VIDERE	36
	KILDER.....	37

1. FORORD

Prosjektstyret for Papirbredden – Drammen kunnskapspark har gitt følgende oppdrag:

- Beskrive relevante innovasjonsaktører og -miljøer (med vekt på Osloregionen)
- Skissere læringspunkter som det er viktig å bygge på i utviklingen av innovasjonsvirksomheten på Papirbredden – Drammen kunnskapspark

Hensikten med rapporten er å utarbeide en god plattform for det videre arbeidet med å finne en egnet organisering av innovasjonsvirksomheten på Papirbredden. Rapporten er en underlagsrapport for sluttrapporten til prosjektstyret. Sluttrapporten skal gi anbefalinger om organisering av innovasjonsvirksomheten i Papirbredden samt implementering av denne.

Rapporten bygger på møter med sentrale personer hos utvalgte innovasjonsaktører og -miljøer, innhentede dokumenter og informasjon fra internett. Det har vært en løpende dialog med prosjektleder for Papirbredden, Lars Wang. Det er avholdt et halvdags seminar med en ekspertgruppe bestående av Erik W. Jakobsen (HiBu), Morten Fraas (NIFU-STEP), Dag Østern (Drammen kommune) og Lars Wang. Det har også vært kontakt med andre relevante personer, herunder prosjektgruppen for innholdssiden i Papirbredden.

Ansvar for oppdraget har ligget hos HiBu Innovasjon ved Hege Eiklid, som har gjennomført arbeidet sammen med Ingvil Mjøen ved Rådet for Drammensregionen.

2. SAMMENDRAG

Med innovasjon forstår vi et nytt produkt, ny tjeneste, ny produksjonsprosess, ny anvendelse eller ny organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk. Innovasjon skjer i samspill med andre aktører, der både samarbeid og konkurranse virker stimulerende. Innovasjon bygger på ny kunnskap og nye kombinasjoner av kjent kunnskap. Kunnskap og læring utgjør således kjernen i innovasjonsprosessen.

Drammensregionen har et innovasjonsmiljø preget av optimisme, driv og lagspill. Innovasjonsomfanget er betydelig. Samtidig har regionen gode utviklingsmuligheter for innovasjon og vekst. Innovasjonsvirksomheten på Papirbredden må bidra aktivt til å realisere dette potensialet.

Universitets- og høgskoleloven (2002) og nytt regelverk for forvaltning av eksternt finansiert virksomhet tilsier at institusjonene må ha større fokus på innovasjon og entreprenørskap. Høgskolen i Buskerud har etablert en enhet for næringsrettet FoU, HiBu Innovasjon. Inkubatorvirksomheten DRIV er en del av denne virksomheten.

Papirbredden - Drammen kunnskapspark skal utvikles som et vitalt innovasjons- og nyskapingmiljø. Det er viktig å utarbeide en strategi tilpasset Drammensregionens og Papirbreddens unike forutsetninger.

Vi har i dette arbeidet sett på BI-rapporten "Now Boarding!" som omhandler utfordringer knyttet til utvikling av et høyteknologisk kunnskapsmiljø på Fornebu, to studier om suksesskriterier for Business Incubators, samt Hovedstadsprosjektet som har kommet med innspill til hvordan regionen kan bidra med å nå Regjeringens visjon om å gjøre Norge til et av verdens mest nyskapende land.

BI-rapporten "Now Boarding!" har med bakgrunn i studier av kunnskapsmiljøene Oulu, Kista, Dublin, Cambridge og Trondheim utarbeidet den såkalte "Innovasjonspyramiden". Modellen har en struktur som involverer næringsliv, utdanning, FoU, myndigheter og kapital. Sentralt i modellen er den vitale kjernen (fasilitator) som binder aktørene sammen og sikrer dynamikk for utvikling av et kunnskapsmessig fellesgode. Rapporten understreker at det krever lang tid, mye kapital og planlegging for å utvikle en vellykket miljø for innovasjon, kunnskapsutvikling og industri.

Rapportene "Benchmarking of Business Incubators" og "God praksis for inkubatorvirksomhet i Storbritannia" beskriver suksesskriterier for innovasjonsselskap med inkubatorvirksomhet. Rapportene peker på nødvendigheten av at innovasjons-

virksomheten bygger på vekstimpulser i det regionale næringslivet, at virksomheten er forankret i strategiske planer for regional utvikling og at virksomheten er sikret langsiktig finansiering. Det er viktig å avklare om innovasjonsvirksomheten skal ha fokus på kommersiell drift og/eller regional utvikling og at dette forankres i det regionale partnerskapet, samt gjenspeiles i finansieringen av virksomheten.

Hovedstadsprosjektet understreker viktigheten av direkte støtteordninger som inkubator- og etablererstipend. Risikoavlastning av kapitalen er viktig for å kunne stimulere til private investeringer i FoU-tunge oppstartsbedrifter. Det kan ikke forventes at innovasjonsaktører som arbeider med prosjekt- og bedriftsutvikling i tidlige faser kan drive uten offentlige tilskudd.

Læringspunkter fra innovasjonsaktører og -miljøer

Innovasjonsaktørene og -miljøene som beskrives i rapporten har ulik funksjon og målsetting, og bygger på ulike modeller for organisering og finansiering.

- Innovasjonsmiljøer (kunnskapsmiljøer)
 - Kongsberg, Horten, Aachen, Lund
- Innovasjonsselskap (forsknings- og industridrevne kommersialiseringsselskap)
 - Forskningsparken Oslo, Rogaland kunnskapspark, IT Fornebu, Campus Kjeller, Kongsberg Innovasjon, Microtech Innovation
- Regionale utviklingsaktører
 - Oslo Teknopol, Kunnskapsbyen Lillestrøm, Ideon, AGIT

Ingen av modellene er direkte overførbare, men kan på ulike måter brukes som en del av grunnlaget for utvikling av innovasjonsvirksomheten på Papirbredden.

Viktigste læringspunkter - innovasjonsmiljøer

- Aktørene i innovasjonsmiljøet må gjøre en samlet innsats mot felles mål
 - Helhetlig strategisk og langsiktig satsing som involverer næringsliv, utdanning, FoU, myndigheter og kapital med klart definerte arbeidsoppgaver og roller bidrar til at kunnskapsmiljøet fremstår som unikt og vekstkraftig
 - Regionale pådrivere som over lang tid står sammen om en strategi, og som kommuniserer dette utad blir lagt merke til og lykkes
 - Regionen må fokusere på sine unike forutsetninger for innovasjon
 - Innovasjonsmiljøet må synliggjøre sin suksess innad og utenfor regionen, og utarbeide strategi for merkevarebygging
 - Innovasjonsmiljøet må hevde seg blant øvrige miljøer i konkurransen om kapital og oppmerksomhet fra myndighetene
-

Viktigste læringspunkter – innovasjonsselskap

- Fokus på kommersialisering av FoU/ forretningsutvikling og avkastning
- Tilstrekkelig tilgang til egenkapital fra start nødvendig for å kunne fokusere på drift (min kr 2 mill.)
- Avhengig av langsiktig og forutsigbar finansiering til drift. Utleievirksomhet, investeringer i risikofylte prosjekt og salg av tjenester er ikke tilstrekkelig
- Tilbud til etablerte bedrifter og andre samarbeidstiltak for regionalt næringsliv må finansieres i tillegg til vanlig drift (kommersialisering av FoU)
- Tilstrekkelig idétilfang og tilgang til risikovillig kapital er en stor utfordring
- Inkubatorvirksomhet er en del av innovasjonsvirksomheten og bidrar til driftsfinansiering
- Sterk regional forankring er viktig for å få finansiering og oppnå mål
- Spissing på regionale vekstimpulser og samspill med regionale aktører øker ringvirkningene av innovasjonsselskapet
- Aktivt involvere ledende bedrifter, FoU-miljøer og kapitalmiljøer i regionen – nettverksbygging i og utenfor regionen

Viktigste læringspunkter – regionale utviklingsaktører

- Viktig med en felles funksjon som legger til rette for samhandling og synergier, og som ser hele regionens kunnskapsmiljø i sammenheng
 - Bruker mye tid på å skape forståelse for behovet for funksjonen
 - Må primært finansieres av det offentlige på grunn av ikke-kommersiell profil
 - Krav til egenfinansiering vrir fokus bort fra de ikke-kommersielle aktivitetene
 - Frigjøre seg fra krav og ønsker fra finansørene (faglig integritet)
 - Må arbeide med bred involvering og forankring i regionen
 - Må fortløpende synliggjøre sine aktiviteter og resultater
-

3. BAKGRUNN OG HENSIKT

Næringsliv, undervisning og forskning står i dag overfor en betydelig lærings- og innovasjonsutfordring. For å møte utfordringen må det utvikles kompetanse som støtter kunnskapsintensiv virksomhet, og det må utvikles et tettere samspill mellom næringsliv, kompetansemiljøer og offentlige myndigheter. Nasjonale strategier for innovasjon understreker viktigheten av et aktivt samarbeid mellom regionale aktører for å lykkes med dette.

I Europa får regionene en viktigere rolle i det å øke økonomisk verdiskaping og allmenn velferdsutvikling. EU-kommisjonen la i april 2004 frem en handlingsplan for innovasjon ("Innovate for a competitive Europe"). Rapporten fastslår at fremtidig vekst og arbeidsplasser avhenger direkte av innovasjon.

ECONs analyse av Drammensregionen viser at innovasjonsomfanget i regionen er betydelig, men ligger noe lavere enn landsgjennomsnittet. Bedriftene er i liten grad koblet til forsknings- og utviklingsinfrastrukturen i Norge, og det er liten samhandling mellom bedriftene i regionen.

Universitets- og høgskoleloven krever at de statlige høgskolene skal være aktive medspillere i regional næringsutvikling.

På denne bakgrunn har regionale aktører i Drammensregionen startet et bredt samarbeid for å videreutvikle høgskole/kunnskapsmiljøet i Drammensregionen. Satsningen på Papirbredden - Drammen kunnskapspark er resultat av dette samarbeidet. Ambisjonen er at Papirbredden skal fremstå som et unikt og vekstkraftig kunnskapsmiljø. Innovasjonsaktiviteten er en sentral brikke for å realisere denne ambisjonen.

Føringer for oppdraget er Partnerskapsavtale om utvikling av kunnskapsparken, prosjektstyrets føringer for innovasjonsaktivitetene, HiBu Innovasjons strategiske grunnlag, samt strategisk næringsplan for Drammensregionen. Overordnede føringer er Fylkesplanen og handlingsprogram for Buskerud, og partnerskapsavtalen med Buskerud fylkeskommune.

I følge Partnerskapsavtale om kunnskapsparken skal Papirbredden "tilrettelegge for kommersialisering som springer ut fra både private bedrifter og offentlig virksomhet" og "bidra til bedre utnyttelse av kunnskapsproduksjonen ved å koble denne opp mot det regionale næringslivet". Prosjektstyret har besluttet at inkubatoren på Papirbredden skal være en videreføring av HiBus inkubatorvirksomhet DRIV på Kongsberg.

4. INNOVASJON

4.1 Hva er innovasjon?

I følge regjeringens plan for en helhetlig innovasjonspolitik "Fra idé til verdi" (Nærings- og handelsdepartementet 2003) må Norge fremover rette mer oppmerksomhet mot hvilke forhold som påvirker landets innovasjonsevne, hvorfor noen bedrifter fremstår som mer innovative enn andre, hva som utløser innovasjon, og hvilke forhold som kan være til hinder for innovasjon. Dette for å kunne lykkes med en politikk som fremmer verdiskaping og sikrer fremtidige velferdsgoder.

Dagens bedrifter må kunne omstille seg raskt og effektivt til nye rammebetingelser som varierende og endret etterspørsel, skiftende tilgang på arbeidskraft og kapital, endrede konkurransevilkår, teknologisk fremgang etc. Omstilling kan skje som følge av ytre endring, men også som følge av en bedrifts eller næringsmiljø bevisste initiativ til å foreta endringer som fremmer konkurransevnen. Lærende bedrifter er innovative bedrifter. De utvikler eller skaffer seg den kompetansen som er nødvendig for fornyelse fra kunder, leverandører, kunnskapsinstitusjoner, konsulenter og virkemiddelapparat.

"Innovasjon kan forstås som et nytt produkt, en ny tjeneste, ny produksjonsprosess, ny anvendelse eller ny organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk. Innovasjon bygger på ny kunnskap og nye kombinasjoner av kjent kunnskap. Kunnskap og læring utgjør således kjernen i innovasjonsprosesser. Kunnskapen bygger på ulike kilder, og bygges på ulike måter. Kunnskapen bearbeides og settes sammen på nye måter før noe nytt introduseres på markedet. Ny kunnskap kan genereres fra praktisk erfaring, systematisk forskning og utvikling eller en kombinasjon av de to" (Forskningsmeldingen, St. Meld. nr. 20 for 2004-2005).

Innovasjon skjer i alle næringer, i nye og etablerte bedrifter og innenfor alle teknologier. Tjenestesektoren har eksempelvis skapt store verdier i det siste gjennom innovasjon. Innovasjon skjer i samspill med andre aktører, der både samarbeid og konkurranse virker stimulerende. Disse er kunder, leverandører, konkurrenter, finansinstitusjoner, kunnskapsinstitusjoner, konsulenter og myndigheter. Dannes det nettverk oppstår det tillitsfulle relasjoner, felles referanser og identitet. Geografisk nærhet mellom aktørene kan øke effekten.

Figuren nedenfor er hentet fra regjeringens plan for en helhetlig innovasjonspolitik. Den illustrerer de forskjellige politikkområdene som påvirker innovasjonsaktiviteter.

Figur 3.2 Illustrasjon av politikkområder som påvirker i innovasjonsaktiviteter.

Fig. 1: Politikkområder som påvirker innovasjonsaktivitet

I sentrum står entreprenør/bedrift: den som skaper utvikling i næringslivet gjennom nye kombinasjoner. Det er en nær sammenheng mellom begrepene innovasjon, entreprenørskap og entreprenør. I følge Schumpeter betyr entreprenørskap "å skape utvikling i næringslivet gjennom nye kombinasjoner". Utviklingen kan skje gjennom introduksjon av et nytt produkt eller en ny kvalitet av et produkt, introduksjon av en ny produksjonsmetode, introduksjon av et produkt på et nytt marked, utnyttning av en ny type råvare eller halvfabrikata, ny organisering av en næring" (i Spilling, s. 19). Entreprenøren er den som omsetter dette, dvs. utvikler ny virksomhet basert på en idé eller en oppfinnelse. Denne forståelsen av entreprenørskap minner om Regjeringens forståelse av innovasjon.

4.2 Høgskolenes innovasjonsansvar

Utdannings- og forskningsmiljøene er sentrale ressurser for innovasjon. Endringer som kom i universitets- og høyskoleloven i 2002, og det nye regelverket for forvaltning av eksternt finansiert virksomhet har gitt universiteter og høyskoler et insentiv til og mer ansvar for å styrke kontakten med samfunns- og næringslivet. Dette blir ofte omtalt som institusjonenes "tredje oppgave", da den kommer i tillegg til de primære oppgavene forskning og utdanning. Tilrettelegging for

kommersialisering og større fokus på ekstern virksomhet er dermed blitt viktigere for universitets- og høyskolesektoren (jf. Regionalmeldningen, St. meld. nr. 25 for 2004-2005). Høgskolen i Buskerud nevnes to steder i regionalmeldningen, faktaboks 5.3 vedrørende inkubatorvirksomheten DRIV og under 5.12 som omhandler Innovation Camp.

4.3 Virkemidler for innovasjonsaktiviteter

Nedenfor beskrives kort noen statlige innovasjonspolitiske virkemidler som kan være relevante for Papirbredden:

TTO (Technology Transfer Offices) skal bringe forskningsresultater egnet for kommersialisering ut i samfunnet, enten gjennom lisensiering av produkter og tjenester, herunder patenterbare oppfinnelser, eller gjennom etablering av nye bedrifter eller begge deler. Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) uttrykker i brev til universiteter og høyskoler av 20.12.2002 at "...departementet ser det som viktig at universitetene og høyskolene etablerer et velfungerende system for kommersialisering av forskningsresultater frembragt ved institusjonene." Bakgrunnen for satsingen er en erkjennelse av at det er viktig å stimulere til forskningsbasert nyskaping, og at Forskningsparkene har større fokus på inkubatorvirksomhet uten direkte forbindelse til utdanningssystemet (se også evaluering av Norske forskningsparker gjennomført av Rogalandforskning 2003).

Forsknings- og Kunnskapsparker med inkubatorvirksomhet tilbyr lokaler, forretningsrådgivning, finansiering og innovasjonsmiljø for oppstartbedrifter (inkubator). Selskapet for industrivekst sf (SIVA) har vært med på å bygge opp et landsdekkende nett av disse Forsknings- og Kunnskapsparkene med inkubatorvirksomhet. I følge SIVA er "kunnskapspark" et innovasjonsselskap med fysisk og/eller eiermessig tilknytning til en regional høgskole. Kunnskapsparkene skal bidra til bedre utnyttelse av kunnskapsproduksjonen ved å koble denne opp mot det regionale næringslivet. Forretningskonsepter bygger på det internasjonale forskningspark (science park) konseptet, men legger større vekt på samspill med regionalt næringsliv.

Norwegian Centre of Expertise (NCE) er inspirert av finsk innovasjons- og regionalpolitikk. Hensikten med NCE er å styrke regionale næringsmiljøers internasjonale konkurransevne gjennom å videreutvikle deres spisskompetanse.

Arena-programmet henvender seg til regionale næringsmiljøer (næringsklynger) hvor det er en konsentrasjon av bedrifter innen en bransje/verdikjede og relevante kompetansetiljøer. Det skal også være et potensial for å forsterke samspillet mellom

disse aktørene med sikte på å øke bedriftenes evne til innovasjon og videre forretningsutvikling. Programmet tilbyr faglig og finansiell støtte til forberedelse og gjennomføring av flerårige utviklingsprosjekter.

FORNY-programmet skal medvirke til en mer effektiv kommersialisering av gode forretningsideer fra utdannings- og forskermiljøene. Fra 2005 særskilt satsing på høyskolene gjennom FORNY-programmet.

”Mobilisering for FoU-relatert innovasjon – MOBI”. Programmet skal styrke samhandlingen mellom FoU- institusjoner og bedrifter med liten FoU-erfaring. Næringsrettet høgskolesatsing (kompetanse- og nettverksbygging, høyskolen og næringsliv) er sortert under MOBI.

Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Formålet er å støtte langsiktig forskning som fremmer innovasjon og næringslivets konkurransekraft på områder hvor Norge har eller kan få en sterk internasjonal posisjon. Ordningen skal styrke teknologioverføring, internasjonalisering og forskerutdanning. Det forutsettes samfinansiering mellom bedrifter, vertsinstitusjon og Forskningsrådet. Bedrifter må delta aktivt i senterets styring, finansiering og forskning.

Direkte finansiell støtte. Direkte finansiell støtte til prosjekter og nyetableringer, eksempelvis etablerer- og inkubatorstipend forvaltet av Innovasjon Norge.

5. DRAMMENSREGIONEN OG INNOVASJON

5.1 Beskrivelse av regionen

Drammensregionen omfatter kommunene Hurum, Røyken, Lier, Drammen, Nedre Eiker og Øvre Eiker i Buskerud, samt Sande og Svelvik i Vestfold. Antall innbyggere i regionen er p.t. 155 000 personer, og er økende. Kommunene utgjør et felles bo-, service- og arbeidsmarked.

Regionen har gode utviklingsmuligheter for innovasjon og verdiskaping. Drammensregionens stryker og muligheter kan sammenfattes som følger (jf. "Strategisk næringsplan for Drammensregionen 2005-2015"):

- Mangfoldig og robust næringsliv
- Omfattende handels- og serviceindustri
- God tilgang på arbeidskraft
- Effektiv infrastruktur og god tilgang på næringsarealer
- Funksjonelt bo-, arbeids- og servicemarked
- Potensial for satsing på reiseliv og kultur

Rapporten "Innovasjon i Drammens- og Ringeriksregionen" (ECON Analyse 2003) viser at Drammensregionen har mye nyskaping, men at det også er et utviklingspotensial:

- Drammensregionen har gode muligheter for næringsvekst og økt verdiskaping, men dette er underkommunisert
- Innovasjonsomfanget i regionen er betydelig, men noe lavere enn landsgjennomsnittet
- Bedrifter i regionen er i liten grad koblet til forsknings- og utviklingsinfrastrukturen
- Egne ansatte, bedriftskunder og leverandører er viktigste idékilder for innovasjon
- Mest innovasjon i bedrifter orientert mot andre regioner eller utlandet
- Den interne samhandlingen mellom bedriftene synes relativt lav
- Over halvdel av bedriftene er i liten grad fornøyd med videre- og etterutdanningstilbudene i regionen

Regionen har fortrinn innen kompetanseområdene helse, logistikk, kultur, handel, vannmiljø, belysning, energi/miljø og økonomisk styring. Helse, logistikk og kultur ser ut til å utkristallisere seg som mulige fokusområder for Papirbredden. For detaljer se anbefalinger fra Delprosjektet – Innholdsgruppen for Papirbredden.

5.2 Regionale prosjekter

Det er i de siste årene gjennomført flere prosjekter som i dag bidrar til å gjøre Drammensregionen mer attraktiv som bo- og arbeidssted. Et positivt omdømme antas å ha positiv effekt på regionens muligheter for omstilling og vekst. Følgende prosjekter er eksempler på tiltak som har en synlig positiv effekt på regionen:

- Rensing av Drammenselven og –fjorden
- "Vegpakke Drammen" – modernisering av veinettet
- Etablering og oppussing av elveparker og byrom
- Gjenoppbygging av Drammen teater
- Internasjonalt kultursenter Union
- Kulturhovedstaden Vestfossen

Som et resultat av dette har Drammen fått flere priser som vil bidra til byens identitet og omdømme: "Bymiljøprisen" i 2003, "Vakre Vegers pris" i 2004, "Norges Beste Uterom" i 2005.

Flere regionale utviklingsprosjekter i regi av Rådet for Drammensregionen er under gjennomføring. Disse inkluderer deltakere fra næringsliv, kompetansemiljøer og offentlige myndigheter. To kompetanseintensive prosjekter er NBIC (nano-bioteknologi-senter) og Miljørettet kunnskaps- og forretningsutvikling (CO₂-nøytral hydrogenproduksjon).

I forlengelsen av "Strategisk næringsplan for Drammensregionen 2005 – 2015" vil det iverksettes nye regionale utviklingsprosjekter. Disse skal bestemmes ut fra regionens mål og satsingsområder (reiseliv og kultur, kompetanse, innovasjon, infrastruktur, miljø og omdømme). Foreløpig behandling viser at prosjekter med første prioritet er Regional reiselivssatsing, Næringsutvikling i landbruket, Flerkulturell verdiskaping, Regionalt logistikknutepunkt, Kompetansefond, Risikokapital, Innovasjonsprogram, Supply Chain Management og Drammensregionen Digital.

5.3 Regionens innovasjonsmiljø

I Drammensregionen er det flere aktører som arbeider for innovasjon og vekst. Innovasjonsvirksomheten på Papirbredden må finne en tydelig rolle i dette innovasjonsmiljøet, og bidra til at det arbeides helhetlig og mot et felles mål.

Viktige aktører i Drammensregionens innovasjonsmiljø er:

- Virksomheter i offentlig og privat sektor, herunder Buskerud sentralsykehus
 - Drammen Næringslivsforening, Hurum Næringsråd, Røyken Næringsråd, Nordre Vestfold Næringsutvikling
 - Innovasjon Norge Buskerud & Vestfold
-

- Inkubator Sundland
- Etablererkompetanse
- Høgskolen i Buskerud, BI Buskerud
- NHO Buskerud, LO Buskerud
- Rådet for Drammensregionen, kommunene i regionen
- Buskerud fylkeskommune, Vestfold fylkeskommune
- Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Vestfold
- BTV-samarbeidet

Rådet for Drammensregionen har en sentral rolle i det regionale innovasjonsmiljøet. Rådet arbeider i skjæringspunktet mellom næringsliv, politikk, lokale myndigheter, virkemiddelapparatet, arbeidslivets parter og andre aktører, for å sikre et regionalt perspektiv på utvikling og innovasjon. Som grunnlag for dette arbeidet har Rådet utarbeidet en strategisk næringsplan med satsingsområder og mål for regionen.

Innovasjonsmiljøet preges av optimisme, driv og lagspill, og et ønske om å gripe fatt i de muligheter som finnes. Dette er et god utgangspunkt for å lykkes med innovasjon og næringsutvikling.

5.4 HiBu Innovasjon

Det er besluttet at inkubatoren i Papirbredden skal være en videreføring av HiBus inkubator DRIV på Kongsberg, som inngår i HiBu Innovasjon.

HiBu Innovasjon jobber med næringsrettet forskning og utvikling i hele regionen. HiBu Innovasjon skal omfavne satsinger og prosjekter av strategisk nivå for høgskolen og tverrfaglige prosjekter. HiBu Innovasjon skal være den naturlige innfallspørt for eksterne som ønsker kontakt med høgskolen innen bedrifts- og næringsutvikling.

HiBu Innovasjon har for tiden to ansatte som jobber direkte med prosjekt knyttet til inkubatorvirksomhet, næringsrettet høgskolesatsing, FORNY, Innovation Camp etc. Bemanning knyttet til Senter for reismålsutvikling og stipendiatstillingene finansiert over partnerskapsavtalen mellom høgskolen og Buskerud fylkeskommune sorteres også under HiBu Innovasjon. HiBu Innovasjon bemannes opp i forhold til oppdragsmengden og finansieringstilfanget. HiBu Innovasjon trekker veksler på høgskolens øvrige ansatte etter behov.

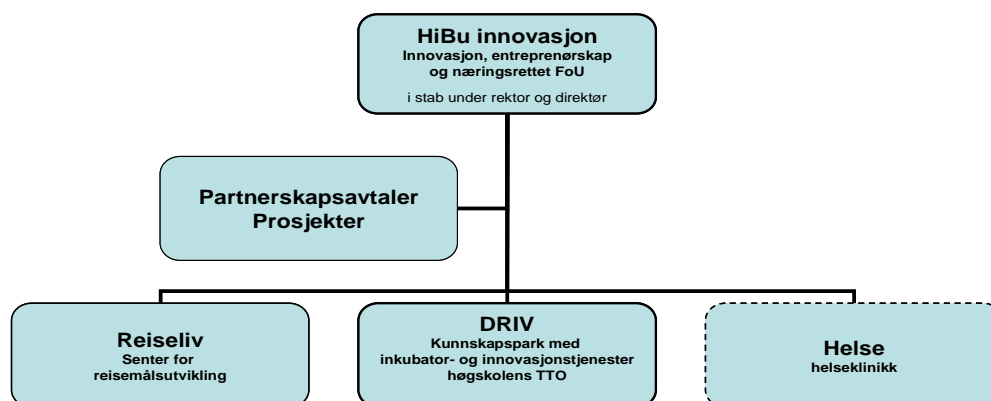

Fig. 2: HiBu Innovasjon

Prosjekter og partnerskapsavtaler i HiBu Innovasjon

- DRIV
- nHS – Næringsrettet høgskolesatsing med fokus på kompetanse- og nettverksbygging mellom høgskole og næringsliv
- FORNY – tiltak for å fremme kommersialisering av forskningsidéer
- InnovationNet – samarbeid mellom 20 høgskoler om kompetansebygging innen innovasjon og virksomhetsutvikling
- Innovation Camp – idékonkurransen for elever i ungdomsskolen
- Forskningsbussen – rekruttering og nettverksbygging
- Oppdragsvirksomhet
- Partnerskapsavtale med Buskerud fylkeskommune, NHO Buskerud og DBC Næringshage
- Reiselivsstipendiat og professorstipendiat innen næringsutvikling

DRIV – en Kunnskapspark med inkubator- og innovasjonstjenester

DRIV er et tilbud til nyetablerte innovative bedrifter og personer med spennende produktideer. DRIV tilbyr inkubator- og innovasjonstjenester, inklusive kontorlokaler med faks, sentralbord etc., samt lokaler for produksjon av prototyper og småskalaproduksjon. Målet er å bidra til kommersialisering av høyt kunnskaps, og eller teknologinivå.

DRIV skal også fungere som nav i det regionale verdiskapingsmiljøet. Dette innebærer bl.a. at næringshager, etablererkontor og bedrifter i regionen har tilgang til DRIVs nettverk og kompetanse. DRIV er en aktiv partner i det regionale innovasjonssystemet på Kongsberg.

DRIV startet opp i september 2003 som et prosjekt for etablering av en Kunnskapspark med inkubator- og innovasjonstjenester. Prosjektet finansieres av Høgskolen i Buskerud, Buskerud fylkeskommune, Innovasjon Norge, Teknologisk institutt og Norges forskningsråds nHS-program. DRIV er medlem av SIVAs inkubatorleder nettverk. DRIV skal opprettes ved alle tre studiestedene.

Til sammen har DRIV siden 2003 inngått avtaler med ni bedrifter/prosjekt med rundt 16 arbeidsplasser. De to studentbedriftene som er etablert på Kongsberg for studieår 2005/06 er lokalisert i DRIV sammen med bedriftene, HiBu Innovasjon og EtablererKompetanse. Hvert år bruker bedriftene i DRIV og andre bedrifter tilknyttet høgskolen studenter til produktutviklingsoppgaver under veiledning av fagpersoner ved høgskolen. Enkelte av disse studentene har også tilholdssted i DRIV.

6. LÆRINGSPUNKTER FRA UTVALGTE RAPPORTER

Nedenfor beskrives kort BI-rapporten "Now Boarding!" som omhandler utfordringer knyttet til utvikling av et høyteknologisk kunnskapsmiljø på Fornebu, to studier om suksesskriterier for Business Incubators, samt Hovedstadsprosjektet og prosjektets anbefalinger for FoU- og kunnskapsbasert innovasjon.

6.1 BI-rapporten "Now Boarding!"

IT- og kunnskapscenteret på Fornebu skal legge til rette for kunnskapsutvikling, innovasjonsprosesser og kommersialisering basert på erfaring fra andre internasjonale kunnskaps- og næringsmiljø. Med denne bakgrunn ble BI engasjert til å undersøke hvordan høyteknologiske kunnskapsmiljøer vokste frem og ble internasjonalt konkurransedyktige, basert på undersøkelser av hvilke mekanismer som bidrar til å etablere, forme og forsterke kunnskapsklyngene.

Undersøkelsen omfattet kunnskapsmiljøene: Oulu, Kista, Dublin, Cambridge og Trondheim. Følgende modell ble utviklet for å oppsummere resultatene fra disse miljøene:

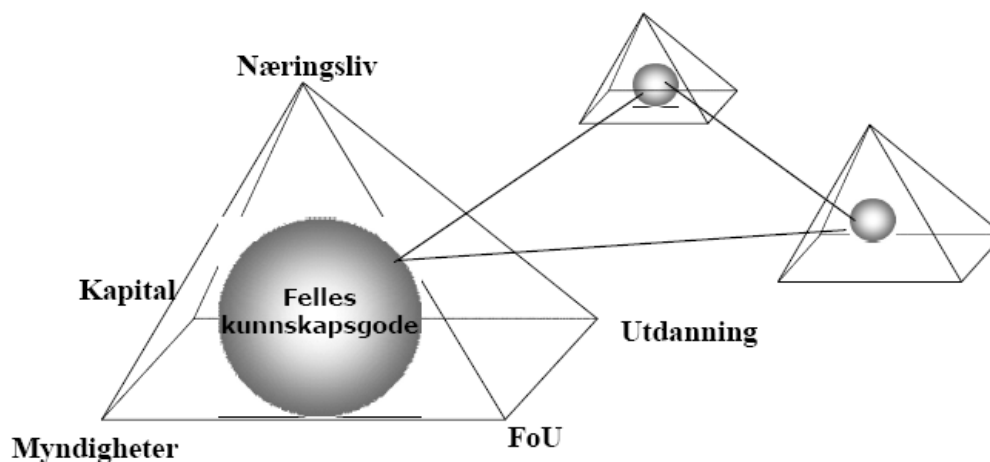

Fig. 3: Innovasjonspyramide

Innovasjonspyramiden har en toppstein (næringsliv), fire hjørnesteiner (FoU, utdanning, kapital og myndigheter), en struktur som binder aktørene sammen og en vital kjerne som er avgjørende for dynamikken blant aktørene. Kjernen representerer et kunnskapsmessig fellesgode som alle aktørene bidrar til og mottar fra. For å skape dynamikk slik at alle får tilgang til kunnskapen og er med på å bidra til det kunnskapsmessige fellesgodet, er fasilitatorrollen nødvendig. Fundamentet i innovasjonspyramiden skal støtte opp om næringslivet. Fasilitator har ansvaret for å drive prosessene og skal koble aktører og sikre grunnlag for samarbeid (kobler),

legge til rette for nyetableringer ved å bidra med kompetanse og tilgang til kapital i ulike faser av en forretningsutvikling (gartner), markedsføre miljøet og aktivitetene utad (selger) og tilrettelegge tjenester og infrastruktur (vert) (jf. Rapport om IT-, kunnskaps- og innovasjonssenteret på Fornebu, s. 83-84).

Hovedresultatene fra utredningen summeres opp som følger (s. 84-85):

- Lang tid, mye kapital og planlegging kreves for å utvikle et vellykket miljø for innovasjon, kunnskapsutvikling og industri.
- Kunnskap spiller en nøkkelrolle for utviklingen. Et kunnskapsmessig fellesgode er svært kraftfullt, både for å tiltrekke seg nye bedrifter og å oppgradere de som allerede er der, og for å tiltrekke seg forskningsaktører, studenter og kapital.
- Nyetablering basert på forskningsbaserte forretningsideer anses som avgjørende for videre utvikling. I de vellykkete miljøene er det ikke uvanlig at nyetablerte bedrifter utgjør nisjebedrifter som er rettet mot internasjonale markeder. Dette danner grunnlag for lokalt og internasjonalt samarbeid.
- De fleste miljøene inneholder større bedrifter, og disse fungerer i sammenheng med resten av miljøet. Miljøene trenger store lokomotiv som kan danne grunnlag for nettverk av underleverandører og/eller bidra til å bringe mindre bedrifters produkter ut i verdensmarkedet.
- Tverrfaglighet fremmer nytenkning og nyskaping og blir i økende grad sett på som avgjørende for at miljøet skal kunne utvikle seg og overleve på lengre sikt.
- Store offentlige forskningsprogrammer, og internasjonale forskningsprosjekter, basert på krevende oppgaver og mye kapital, blir i økende grad etablert for å tiltrekke seg internasjonalt anerkjente forskere slik at kunnskap kan overføres fra et miljø til et annet.
- Flere aktører i miljøene har startet samarbeid med andre internasjonale forskningsmiljøer (for eksempel MIT) for å dra nytte av deres kunnskapsproduksjon.
- Fasilitatorrollen er viktig for å skape dynamikk som er helt vesentlig for å utvikle et kunnskaps-, innovasjons- og næringsmiljø.

BI-rapporten konkluderer med at alle hjørnesteinene i Innovasjonspyramiden bør være på plass i et kunnskaps- og innovasjonsmiljø før det bygges videre frem til toppen.

Læringspunkter for papirbredden

Grunnlaget for kunnskapsbasert næringsliv og vekst må være på plass (definert). Videre må det kunnskapsmessige fellesgode ligge som et grunnlag for å kunne tiltrekke seg næringslivet. Innovasjonsvirkomheten må inneha rollen som fasilitator, og skape dynamikk slik at alle aktørene får tilgang til og bidrar til fellesgodet kunnskap.

6.2 Suksesskriterier for internasjonale Business Incubators

Presentasjonen av suksesskriterier for internasjonale inkubatorer er basert på rapportene "Benchmarking of Business Incubators" utført av Centre for Strategy & Evaluation Services i oppdrag fra European Commission Enterprise Directorate-General og "God praksis for inkubatorvirksomhet i Storbritannia" utarbeidet av Norwegian Trade & Technology Office.

Internasjonalt er "Business Incubator" et videre begrep enn i Norge, hvor inkubatorvirksomheten er en del av et innovasjonssenter (Forsknings- eller Kunnskapspark). European Commission Enterprise Directorate-General bruker følgende definisjon på Business Incubator (s. 11-12): "A business incubator is an organisation that accelerate and systematises the process of creating successful enterprises by providing them with a comprehensive and integrated range of support, including: Incubator space, business support services, and clustering and networking opportunities."

Følgende er suksesskriterier for etablering og drift av Business Incubators:

- Inkubatorvirksomheten må ta tak i eksisterende vekstimpulser i den lokale økonomien. Nøkkelen for å lykkes er eksisterende næringsliv og dens nettverk.
- Inkubatorvirksomheten må være forankret i strategiske planer for regional næringsutvikling, den må være forankret i lokalt næringsliv, og støttet av det regionale partnerskapet (med aktører fra privat og offentlig næringsliv, virkemiddelapparatet og universitet/høgskole).
- Det må formuleres klart definerte mål og strategier med fokus på prosjekt for utvikling av inkubatorvirksomheten. Det må komme klart frem av målene om inkubatorvirksomheten er en del av en næringspolitisk- eller regionalpolitisk strategi, eller om den er en kombinasjon av begge deler.
- Det er viktig å gjennomføre en markedsanalyse. Inkubatorens forretningsplan må beskrive inkubatorens marked, hvordan inkubatoren skal bekjempe markedssvikt, forventet etterspørsel, detaljert ramme for drift (infrastruktur og tjenester), forventede investeringer og kostnader, finansieringskilder, hvordan inkubatoren skal drives og andre faktorer.
- Inkubatorledelsens personlige egenskaper og rådgivningsrolle er en av de viktigste suksesskriteriene. Inkubatorens samlede nettverk og miljø er et annet viktig suksesskriterium. Etablering av EU-standarder for inkubatorledelsen foreslås.¹

¹ SIVA har (startet i 2001) gjennomført et omfattende kurs for inkubatorlederne tilknyttet SIVA inkubatorene, samt arrangert en studietur til Finland for å heve inkubatorledernes kompetanse.

- Inkubatorens utvalgskriterier for bedriftene og sammensetning av bedriftene er viktig. Utvalgskriteriene vil variere avhengig av inkubatorens målsetning.
 - Inkubatoren må ha fokus på utvikling av høy kvalitet på bedriftsutviklings tjenester (kurs for entreprenører, bedriftsrådgivning, teknologisk støtte, finansiering etc.)
 - Inkubatorvirksomheten må drives forretningsmessig, med en målsetning om å maksimere driftsresultatet (value for money). Inkubatoren bør ha en målsetning om å minske avhengigheten av offentlige subsidier.
 - Tilgang på enkle fleksible lokaler står sentralt i inkubatormodellen. For å drive kostnadseffektivt bør en inkubator ha ca. 5.800 kvadratmeters areal til rådighet. Dette vil innebære lokaler til ca. 18 bedrifter. Beleggprosenten bør være ca. 85%. Studien viser at fysisk nærhet og samlokalisering forblir viktig.
 - I gjennomsnitt får inkubatorene ca. 4 mill. EURO i støtte fra det offentlige i etableringsfasen, dvs. rundt 37% av driftsresultatet. Det foreligger ingen eksempler på inkubatorer som har blitt opprettet uten offentlig støtte, med unntak av "new-economy" inkubatorer. Mange inkubatorer er avhengig av offentlig støtte til å dekke driftskostnadene. Av driftskostnadene går ca. 41% til inkubatorledelse, 24% til tjenester, 22% vedlikeholdskostnader av infrastruktur, 13% til andre kostnader. Gjennomsnittlig dekker inkubatorene 40% av kostnadene gjennom husleie. Rundt 77% av alle inkubatorene jobber på not-for-profit basis.
 - For å øke de regionale effektene av inkubatorvirksomheten bør det utvikles virtuelle inkubator-tjenester som er tilgjengelig for bedrifter utenom inkubatoren, og det utarbeides en nettverks strategi/after-care for bedriftene som flytter ut av inkubatoren slik at de blir værende i regionen. Dette arbeidet bør vektlegges like stor betydning som arbeidet for de eksisterende leietaker bedriftene.
 - For god funksjonalitet er det hensiktsmessig med en gjennomstrømning av bedrifter på opp mot 35% per år.
 - Differensiert og økende leiekostnader for bedriftenes første, andre og tredje år er innarbeidet praksis.
 - Inkubator-tjenestene bør finansieres av bedriftene/brukerne. Prisen på tjenestene bør ligge så høyt at de ikke virker konkurransvridende i forhold til eksisterende private tjenester i regionen.
 - Det bør fokuseres på jevnlig evaluering og sammenligning av inkubatorvirksomheten opp i mot andre inkubatorer for å sikre at inkubatoren jobber på en best mulig måte, best practice. Benchmarkingen bør fokusere på følgende fire
-

inkubatortjenester: kurs for entreprenører, bedriftsrådgivning, teknologisk støtte og finansiering.

Læringspunkter for Papirbredden

Det er nødvendig å utarbeide en strategisk plan for innovasjonsvirksomheten som tar tak i regionale vekstimpulser i næringslivet og som legger føringer for hvorvidt innovasjonsvirksomheten er en del av en samfunnsmessig eller kommersiell strategi. Videre er det viktig å sikre sterk forankring av innovasjonsvirksomheten lokalt og regionalt inklusive langsiktig finansiering. For å øke den regionale effekten av innovasjonsaktiviteten bør det utvikles tjenester som også er tilgjengelig for andre bedrifter rundt om i regionen. Jevnlig evaluering og sammenligning av virksomheten opp mot andre virksomheter er også et sentralt læringspunkt.

6.3 Hovedstadsprosjektet

Oslo har etter invitasjon fra Regjeringen ved Kommunal- og regionaldepartementet, kommet med innspill til hvordan regionen kan bidra med å nå Regjeringens visjon om å gjøre Norge til et av verdens mest nyskapende land.

Oslo etablerte i den forbindelse et regional samarbeid med aktører fra næringsliv, kunnskapsinstitusjoner, virkemiddelapparatet og regionale myndigheter med arbeidstittelen "Hovedstadsprosjektet". Prosjektet har vurdert regionens system for FoU- og kunnskapsbasert innovasjon og kartlagt regionens sterke næringsklynger.

Det påpekes at det er viktigere å styrke eksisterende innovasjonsaktører fremfor å etablere nye. For lite offentlig støtte til innovasjonsarbeid og risikoavlastning, samt stor konkurranse om de beste ideene kan være grunnen. Hovedstadsprosjektet sier imidlertid også at det er forventet en økning i antall og kvalitet på prosjekter fremover på grunn av etablering av TTO som nytt virkemiddel som generere flere og bedre ideer, økt interesse for innovasjon i samfunnet som bidrar til at flere etablerer egen bedrift og bedrifters økt fokus på kjernevirksomhet.

Med bakgrunn i utfordringene i regionen og knappe offentlige midler knyttet til FoU- og kunnskapsbasert innovasjon har prosjektet kommet med forslag til forbedring til tiltak som ligger innenfor offentlig myndigheters ansvarsområde:

Støtteordninger direkte til bedrifter/prosjekt. Direkte støttet til bedrifter/prosjekt er nødvendig for å opprettholde gründers eierandel, og for å gi bedriften og dens kunder økonomisk trygghet i utviklingsfasen. Det er derfor viktig å prioritere inkubator- og etablererstipend, å øke omfanget av nasjonal og brukerstyrt FoU, tilpasse EU-programmene bedre til oppstartsbedrifter.

Tiltak overfor innovasjonsaktører. Investeringer i FoU basert forretningsutvikling er risikofylt. Kun et mindretall av eierne tjener på sine investeringer. For å stimulere til investeringer i slike prosjekt må kapitalen risikoavlastes. Aktører som arbeider med prosjekt- og bedriftsutvikling i tidligfase kan ikke forvente å drive uten offentlige tilskudd. Offentlig støtte til denne type arbeid er nødvendig. Nødvendige tiltak er å risikoavlaste oppstartskapitalen innovasjonsaktørene selv investerer, risikoavlastning for Business Angels, skatteinsentiv/-fritak for investeringer. For å utvikle aktørene utenom investorene foreslås et forum for innovasjonsselskapene i Oslo-regionen, dobling av inkubatorstøtten slik at den tilsvarer EU-nivå, bedre oppfølgingstilbud til bedrifter etter oppstart.

Samarbeidstiltak for næringslivet. Innovasjonsaktørene får pt. lite midler til å jobbe med etablerte bedrifter. Her ser prosjektet at det ligger et betydelig utnyttelses potensial og påpeker at de planlagte Centre of Expertise må finansieres over lang tid med tilstrekkelig midler, det må utvikles mekanismer for å finne ledere/gründere fra etablert næringsliv som kan gå inn i nye prosjekt, mobilisere industrilokomotiv til å bistå med ressurser, forbedre de generelle rammevilkårene for næringslivet slik at regionen blir attraktivt også for internasjonale bedrifter.

Læringspunkter for Papirbredden

Det er nødvendig med en langsiktig og tilstrekkelig offentlig finansiering av innovasjonsaktiviteten. Det er viktig å påse at bedriftene/prosjektene har tilgang på direkte støtteordninger som etablerer- og inkubatorstipend og at samarbeidstiltak for eksisterende næringsliv finansieres.

7. INNOVASJONSAKTØRER OG -MILJØER

Innovasjonsaktører og -miljøer er valgt ut i samråd med prosjektleder for Papirbredden. De ble valgt ut fordi de oppfattes som suksessfulle, de bygger på interessante, men ulike modeller, og/eller de opererer i en virkelighet som ligner på Drammensregionens situasjon.

Følgende innovasjonsaktører og -miljøer er valgt ut:

- Kongsbergmiljøet
- Hortenmiljøet
- Kunnskapsbyen Lillestrøm
- Rogaland Kunnskapspark
- IT- og Kunnskapssenteret på Fornebu
- Forskningsparken AS
- Oslo Teknopol
- Lund i Sverige
- Aachen i Tyskland

Nedenfor beskrives de ulike aktørene og miljøene. En nærmere beskrivelse av de ulike aktørene og miljøene er nedfelt i eget vedlegg (utdeles ved behov). Hensikten er å trekke ut læringspunkter det er viktig å bygge på for en modell for innovasjonsaktiviteten på Papirbredden. Beskrivelsen bygger på informasjon fra intervjuer, innhentet dokumentasjon og internett.

7.1 Kongsbergmiljøet

Siden slutten av nittitallet har industrien i Kongsberg, virkemiddelapparatet, Høgskolen i Buskerud (HiBu) og Kongsberg Nærings- og Handelskammer (KNH) jobbet for å etablere et regionalt innovasjonssystem på Kongsberg. Kongsberg Innovasjon AS (KI) ble etablert etter initiativ fra tre lokomotivbedrifter i Kongsberg i 2002. Året etter ble DRIV etablert som et prosjekt for etablering av en kunnskapspark med inkubatorvirksomhet på HiBus avdeling på Kongsberg. I 2005 ble regionssamarbeidet "Kongsbergregionen" stiftet.

Næringslivet med KNH og KI, HiBu inkl. DRIV, kommunen og Innovasjon Norge ved InnoTech-prosjektet arbeider med å etablere et Norwegian Centre of Expertise (NCE) innen industriell innovasjon. Et NCE Kongsberg vil forsterke en videre utvikling av samarbeidet mellom regional industri, nasjonale og internasjonale ledende kompetansemiljøer og høgskolen.

HiBu samarbeider tett med ledende bedrifter i Kongsberg og internasjonale universiteter for å videreutvikle ingeniørutdanningen på områder av stor betydning for innovasjon innen den høyteknologiske industrien. HiBu Innovasjon med inkubatorvirksomheten DRIV støtter opp om denne satsingen. DRIV investerer ikke i inkubatorbedriftene og har et ikke-kommersielt mål.

Bedriftene i DRIV drar nytte av partnernes kompetanse og nettverk. De beste ideene anbefales videre til KI når de er "modne nok". KNH bidrar med nettverk og kompetanse i forhold til såkorn- og venturekapital.

KI er et industridrevet innovasjonsselskap med fokus på industriell høyteknologi. KI bidrar til å foredle og virkeliggjøre gode ideer gjennom kunnskap, nettverk og kapital, og skal bidra til at det skapes sikre investeringsobjekt ved aktiv bruk av industriell kompetanse og nettverk. Ideene kommer fra både det regionale og det nasjonale næringsliv. KI har et kommersielt mål for sin virksomhet, og skal gi eierne høyest mulig avkastning på investert kapital. KI har en liten fast bemanning, driver ikke med utleievirksomhet og har ikke tilgang til eget såkornfond. KI går inn i prosjektene med egen kompetanse, eller leier inn kompetanse finansiert over Innovasjonsrammen fra Innovasjon Norge som er på opp til kr 800 000 per prosjekt mot eierandeler i bedriften.

KNH jobber for å skape et miljø for innovasjon og tilrettelegger for samarbeid mellom små og store bedrifter. KNH påvirker sentrale og regionale myndigheter og jobber for at Kongsberg forblir et attraktivt sted. KNH jobber også med etablering av et BAN (nettverk med private investorer) og såkornfond, og kobling mellom bedrifter og venturekapital via Seed Forum Norway.

Kongsbergregionen har som visjon å skape verdier i samspelet teknologi – natur – kultur. Målet for næringsutvikling er et komplett næringsmiljø på internasjonalt nivå, sterkt på anvendt teknologi, innovasjon og nyskaping.

InnoTech – prosjekt finansiert over ARENA programmet er etablert for å utvikle IKT og elektronikkindustrien i Buskerud og Vestfold. InnoTech jobber med et regionalt innovasjonsprogram med fokus på risikokapital, Kompetanse- og arenabygging, økt samarbeid mellom høyskole og industri. KI og MicroTech Innovation, fylkeskommunene i Buskerud og Vestfold, Kongsberg og Horten Kommune, Norges forskningsråd, SIVA og Innovasjon Norge, samt høyskolene i Buskerud, Vestfold og Telemark er involvert i prosjektet. Programmet støttes også av Bedriftsnettverket Electronic Coast i Vestfold og Kongsberg Nærings- og Handelskammer.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Nasjonale store satsinger bidrar til tettere samspill mellom innovasjonsaktører
- Klart definerte ansvarsområder bidrar til samarbeid og synergi
- Lokomotivbedrifter som bistår med nettverk og kompetanse, og en strategi om å velge ut kun de beste nasjonale prosjektene gir innovasjonsselskap større avkastning på investert kapital
- Ideer sprunget ut av etablerte bedrifter er et suksesskriterium for kommersiell drift
- Innovasjonsrammen på opp til kr 800 000 per prosjekt gir prosjektene en unik tilgang på riktig kompetanse, samtidig som at innovasjonsselskap får eierandeler i bedriften

7.2 Hortenmiljøet

MicroTech Innovation AS (MTI), Høgskolen i Vestfold (HVE) inkl. Ung-Inkubator, ARENA-programmet Inno-Tech og bedriftsnettverket Electronic Coast har gått sammen om å etablere et nasjonalt kompetansesenter innen mikroteknologi.

I desember 2004 ble Hortenmiljøet utpekt som forprosjekt til et nasjonalt Centre of Expertise innen mikroteknologi. At Hortenmiljøet ble utpekt begrunnes av regionale aktører med det systematiske samarbeid mellom høgskole, næringsliv og virkemiddelapparatet som har pågått i Vestfold over flere år. Departementet og Innovasjon Norge har bevilget 1,5 mill. kroner til forprosjekt for Norwegian Center of Expertise i Horten for 2005.

Innovasjonsselskapet MTI skal bidra til industriell vekst i Vestfold, gjennom kompetent bidrag til etablering av nye lønnsomme bedrifter og forretningsområder med utgangspunkt i regionens kompetanse og ideer knyttet til elektronikk, mikroteknologi og avansert IKT. Fordelen ved å spisse faglig fokus er at MTI har en tydelig profil og målgruppe, noe som gjør det å enklere å definere sin rolle og strategiske valg. Med et avgrenset fagområde blir det også overkommelig å skaffe utstyr som "matcher" fagområdet. Ulempen er at de mister henvendelser om gode ideer som faller utenfor fagområdet.

MTI hatt begrenset mulighet til å arbeide langsiktig på grunn av lav aksjekapital fra oppstart og en uforutsigbar driftsfinansiering. Selskapets ambisjon om å ha en kommersiell profil er vanskelig å realisere, siden MTI bruker relativt mye tid på ikke-fakturerbart arbeid for eierne, og på grunn av usikker driftsfinansiering og manglende investeringskapital.

MTI står for driften av MicroTech Innovasjonssenter. Senteret er på 2500 kvm og inneholder ca. 40 kontorplasser, kantine, møterom, lager og laboratorier. MTI leier ut

kontorer til både nye og mer etablerte FoU-intensive prosjekter og bedrifter. Høgskolen leier flere kontorer. Laboratoriet kan disponeres av både høgskolens studenter og vitenskaplige ansatte, samt regionens industribedrifter og ellers andre interesserte. Leieinntektene kan ikke finansiere innovasjonsaktiviteten.

MTI har 5 ansatte; fire med høy fagkompetanse. I tillegg leier MTI inn kompetanse som leies ut til prosjekter. Dette finansieres over Innovasjonsrammen på opp til kr 800 000 per prosjekt fra Innovasjon Norge via InnoTech prosjektet.

HVE har i samarbeid med lokalt næringsliv de siste 5 år gjennomført en strategisk satsing på mikrosystemteknologi. Satsingen blir lagt merke til av og fremhevet som svært positivt i flere sammenhenger. Norges forskningsråd har bevilget høgskolen kr 1,5 mill. til forskningsutstyr innen mikroteknologi i 2005 og ytterligere 1 million i 2006. Ung-Inkubator er høgskolens satsing på unge og studenter i regionen som ønsker å etablere seg. Ung Inkubator tilbyr stipendmidler, veiledning og arbeidsplasser i et faglig og sosialt miljø. Prosjektene kan få opp til kr 100 000 i Ung-inkubatorstipend. Kommunal- og regionalministeren lanserte Ung-Inkubatorstipend som nytt statlig virkemiddel etter besøk på HVE.

Electronic Coast er en forening med 40 (bedrifts)medlemmer som arbeider med arena- og nettverksbygging for å styrke verdiskaping og innovasjon i elektronikk- og IKT-baserte bedrifter i Vestfold.

InnoTech prosjektet er sterkt forankret i Hortenmiljøet (jf. Kongsbergmiljøet).

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Forpliktende regionalt samarbeid i regionen mellom høgskolen, næringsliv og virkemiddelapparatet med fokus på det regionen er god på fremmer innovasjon og bidrar til nasjonal anerkjennelse inkl. finansielle midler
- Ung Inkubator konseptet er tilpasset studenter som vil etablere seg
- Regionale pådrivere som over lang tid står sammen om en strategi, og som kommuniserer dette utad blir lagt merke til og lykkes
- Innovasjonsselskap som opprettes på kommersiell basis må fokusere på det kommersielle, og ikke jobbe med andre (regionale) oppgaver for eierne
- Innovasjonsselskap må ha tilstrekkelig tilgang til egenkapital fra oppstart

7.3 Kunnskapsbyen Lillestrøm

Innovasjonsmiljøet på Kjeller/Lillestrøm er preget av et sterkt forsknings- og utviklingsmiljø med aktører som Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI), Institutt for Energiteknikk (IFE) og Norsk Institutt for Luftforskning (NILU). Flere andre

virksomheter i offentlig og privat sektor er også en del av miljøet, samt Høgskolen i Akershus (HiA).

Satsingen på visjonen om Kunnskapsbyen Lillestrøm tar utgangspunkt i dette miljøet og skal bidra til innovasjon, vekst og økt verdiskaping. Kunnskapsbyen Lillestrøm har tre hovedområder: Kunnskapsbyen Lillestrøm (KL), Campus Kjeller AS (CK) og Kunnskapsbyen Eiendom AS.

Fellesorganisasjonen KL ble opprettet fordi regionen hadde behov for en sterkere motor for utviklingen av Kjellermiljøet, for en utvikling av en helhetlig infrastruktur (bolig, barnehage, skole, transport etc.), samt mer samhandling og synergier mellom aktørene (fra individuell til kollektiv satsing). KL utfører oppgaver av ikke-kommersiell karakter innen infrastruktur, informasjon, kontakt og tilrettelegging. Organisasjonens inntekter kommer primært fra medlemsavgifter (40 bedrifter og institusjoner som medlemmer) ca. kr 2,5 – 3 mill. i 2004. Medlemmene betaler separat for fellesløsninger. I tillegg får KL driftstilskudd fra kommunen og fylkeskommunene. KLS budsjett i 2005 var på kr 7,9 mill. ARENA-programmet er med på å finansiere KL.

Innovasjonsselskapet CK skal bidra til at FoU-resultater i Kjellerområdet fører til lønnsom forretningsdrift. CK kobler industrien til FoU-institusjoner og organiserer inkubatoren. Selskapet har utstrakt kontakt med Fou-institusjoner og bedrifter innen høyteknologi i nærområdet, samt HiA. CK har tilgang til et såkornfond finansiert av instituttene på NOK 22 mill. og samarbeider med Business Angels nettverk.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Hvis innovasjonsselskapet har fokus på kommersiell drift og størst mulig avkastning, er det behov for en aktør med fasilitatorrolle
- En medlemsorganisasjon skaper viktige uformelle møteplasser mellom medlemmene, og bidrar til tilhørighet, samarbeid og synergier
- Medlemsbedrifter har behov for raskt å se fordelene av å betale avgift – å dele oppgavene inn i kortsiktige oppgaver med direkte virkninger for bedriftene (forsikringsavtaler, barnehager etc.) og langsiktige regionale utviklingsoppgaver er viktig

7.4 Rogaland Kunnskapspark

Innovasjonsmiljøet i Rogaland preges av lagspill, systematisk arbeid og et sterkt ønske om å lykkes. Sentrale aktørene er Rogaland Kunnskapspark (RK), RF- Rogalandsforskning, Universitetet i Stavanger, Helse Stavanger, Statoil, Norconcern, Innovasjon Rogaland, Rogaland Kunnskapinvest AS og Rogaland Inkubator.

RK er pådriver for en samlet regional satsing på innovasjon og økt verdiskaping med utgangspunkt i forskningsresultater, avanserte produkter og tjenester. RK består av stiftelsen Rogaland Kunnskapspark, Kunnskapsparken Utvikling AS (herunder RK-Inkubator), Kunnskapsparken Eiendom AS og Prekubator AS.

Rogaland Kunnskapspark startet forsiktig opp i 1993. Da lå alle aktivitet i stiftelsen Rogaland Kunnskapspark, som satte opp bygg og leiet ut. Først 5 år senere kom det et vendepunkt, med et høyere aktivitetsnivå. Kunnskapsparken har kunnet utvikle seg steg for steg siden sentrale aktører har hatt felles tro på at dette er et viktig virkemiddel og et langsiktig ønske om å lykkes. RK er samlokalisert med Universitet i Stavanger og RF-Rogalandsforskning, og har et nært samarbeid med disse.

RK har en eiendomsmasse på ca. 20.000 kvm, og tilbyr lokaler til oppstartsbedrifter og etablerte bedrifter. RK har over 80 leietakere med nærmere 500 ansatte. Dette er primært forsknings- og utviklingsrettede bedrifter og aktører i virkemiddelapparatet.

RKs administrasjon består av 9 ansatte. Åtte av disse er ansatt i RK, herunder en i RK-Inkubator. Tre personer er tilknyttet Prekubator AS.

RK fokuserer på innovasjon og nyskaping med utgangspunkt i forskningsresultater, avanserte produkter og tjenester. Satsingsområder er energi, mat, kultur og medisin/helse. RK bistår med å få frem nye forretningsideer og bringe dem frem til lønnsom virksomhet. Dette håndteres av RK-Inkubator. Inkubatoren har vært SIVA finansiert siden oppstart av Inkubatorprogrammet år 2000, hvilket innebærer at SIVA finansieringen skal fases ut i 2005.

RK deltar i og har ansvar for flere prosjekter, herunder "ARNE" (Strategisk næringsplan for Stavangerregionen) og foreningen Rogaland Inkubator. Sistnevnte skal bidra til å utvikle nye bedrifter i hele fylket, ved å tilby samlokalisering, nettverk og tjenester tilpasset oppstartbedrifter utenfor Stavangerregionen.

Prekubator AS forestår teknologioverføring og kommersiell utvikling av ideer fra forskning, og er felles kommersialiseringsenhet for flere forskningsmiljø i Rogaland (TTO). Prekubator AS eies av RK, RF-Rogalandsforskning, Helse Stavanger, Næringsrådet i Rogaland, Statoil, Universitetet i Stavanger og Norconcern. Prekubatoren håndterer ideer med lang modningstid og evalueringstid, og er knyttet til FORNY-programmet. Prekubator AS driver systematisk oppsøkende virksomhet får å få inn så mange ideer som mulig.

Innovasjon Rogaland har etablert nettverk innen HR/Personal, IKT, internasjonal forretningsledelse, logistikk, merkevarebygging, maskinteknisk forum, bærekraftig utvikling/miljøteknologi og marin mat. I nettverket "Navet" deltar alle prosjektlederne for å sikre en helhetlig tankegang. RK er gjennom ARNE prosjektet involvert i Innovasjon Rogaland.

Rogaland KunnskapsInvest AS er et såkornfond med en total kapital på NOK 17 mill. Fondet investerer og utøver aktivt eierskap i lokale nyskappingsbedrifter for å bidra til utvikling, vekst og verdiskaping. Fondets eiere er Staten ved SIVA, Rogaland fylkeskommune, RK, Gjensidige Nor forsikring, Jacob Hatteland Management, og Peder Smedvig Capital. Alle investeringer gjøres på kommersiell basis. Dette fondet vil inngå i den nye petroleumsfondet, hvor Staten vil bidra med kapital.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Overbyggingen for innovasjonsvirksomheten etableres som en stiftelse
- Innovasjonsaktiviteten kan ikke bygge på finansiering fra utleievirksomhet
- Inkubatorvirksomheten kan ikke basere seg på en langsiktig finansiering fra SIVA, da denne fases ut etter 5 år
- Etablering av en felles prekubator for høyskolene, næringslivsforening og helseforetak etc. kan bidra til en fokusert satsing på kommersialisering av forskningsresultater
- Regionale effekter av innovasjonsaktiviteten kan sikres gjennom forpliktende engasjement i regionale samarbeidsfora og planarbeid
- Forening for inkubatorvirksomhet kan sikre regionale effekter av inkubatorvirksomheten
- Aktiv bruk av lokomotivbedrifter som bidrar med kompetanse, nettverk og kapital
- Utleie til lokomotivbedrifter bidrar til etablering av en underskog av underleverandører i Papirbredden

7.5 IT- og kunnskapssenteret på Fornebu

IT- og kunnskapssenteret på Fornebu ("IT Fornebu") har følgende visjon: "I et samspill mellom forskning, utdanning og næringsliv, på lang sikt å skape et mangfold i et fremtidsrettet kunnskapsmiljø og derigjennom øke den nasjonale nyskaping og kunnskapsbaserte næringsutvikling."

Følgende selskaper skal arbeide for å realisere visjonen: Visjonsselskapet og fasilitator IT Fornebu AS, eiendomsforvalteren IT Fornebu Eiendom AS og IT Fornebu Inkubator AS som jobber for å utvikle vekstbedrifter. IT Fornebu vil nedenfor bli brukt synonymt med IT- og kunnskapssenteret på Fornebu.

IT Fornebu har private sterke eiere som pådrivere og med Staten som medeier. De private eierne bidrar til langsiktighet, de tilfører senteret tilstrekkelig kapital til drift og prosjekter, de har fokus på kommersialisering og avkastning på investert tid og kapital. Statens engasjement er svært omstridt og er derfor svært utsatt politisk.

IT Fornebu er til dels basert på eiendomsutvikling. Reguleringsspørsmålene har virket som bremsekloss for utvikling av IT Fornebu.

IT Fornebu bygger ikke på vekstimpulser i det lokale næringslivet, men skal bygge opp et nasjonalt kunnskapsmiljø ved å tiltrekke seg eksisterende bedrifter og etablere nye vekstbedrifter. Det har vist seg at det tar lang tid og mye kapital å bygge opp senteret. Antall eksisterende bedrifter og nyetableringer har derfor først i det siste kommet opp på et akseptabelt nivå, og er nå 60 bedrifter med 900 ansatte.

Flere lokomotivbedrifter er lokalisert på Fornebu, bl.a. Telenors hovedkontor og Telenor FoU. Aker- konsernets nye hovedkontor blir Telenors nabo. Spinnovention, et program i regi av Innovasjon Norge, skal fange opp ideer for kommersialisering fra bl.a. disse lokomotivene.

SIMULA Research Laboratory er et brukerorientert grunnforskningsinstitutt for IKT-forskning. Staten støtter SIMULA finansielt i en ti års periode for å sikre etablering av forskning av høy kvalitet på IT Fornebu. Koblingen til Universitetet i Oslo og andre FoU-miljøer i regionen har de ikke lyktes med.

IT Fornebu AS skal ivareta visjonen og fungere som fasilitator for utviklingen av IT- og kunnskapscenteret, herunder gjennomføre tiltak for å bedre miljøet og kryssbefruktning av ideer.

IT Fornebu Inkubator AS er en kommersiell inkubator som jobber for en best mulig avkastning på sysselsatt kapital ved å være en pådriver i inkubasjonsprosessen, og bidra til å finne attraktive exitmuligheter. Inkubatoren har tilgang til såkornkapital over egenkapitalen. Selskapet hadde over 30 mill. kr i innskutt egenkapital høsten 2003. Inkubatoren har investert i 8 virksomheter, mens 18 bedrifter har vært innom inkubatoren. Inkubatoren er faglig spisset, og har 3 forretningsutviklere som jobber direkte med utviklingsoppgaver i prosjektene/bedriftene. Inkubatoren jobber med få gode ideer av gangen. Inkubatoren tilbyr såkornkapital mot en minoritetseierandel. Forretningsutviklerne sitter i styret, og er dermed investor og forretningsutvikler samtidig. For å skape miljø leier inkubatoren ut lokaler til mindre selskaper, fag og tjenester (Landsbykonsept).

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Det vil ta lang tid, kreve mye kapital og planlegging å bygge opp et kunnskapsmiljø
- Innovasjonsaktivitet drevet på kommersiell basis krever tilgang på såkornkapital, faglig spissing og forretningsutviklere med fagkompetanse og –nettverk.
- Fokus på forsknings- og utviklingsaktivitet knyttet til faglig spissing nødvendig
- Landsbykonsept for utleie til miljøskapende virksomheter

7.6 Forskningsparken AS

Forskningsparken AS (FP) skal bidra til nyskaping, spesielt fra forsknings- og utviklingsmiljøer i Oslo. Dette gjøres ved å samlokalisere næringsrelevant forskning og bedrifter, gi bedrifter en raskere vei til lønnsom drift i Forskningsparkens Innovasjonssenter, koble fag, personer, forskning og marked.

FP består av et stort forskningsmiljø med mange hundre forskere i flere Sentra for Fremragende Forskning, Bioteknologisenteret, Senter for materialvitenskap og nanoteknologi, Medieforskningsmiljøer osv, et innovasjonssenter og en inkubator. Andre sentrale aktører i innovasjonsmiljøet er Universitetet i Oslo (UiO), Birkeland Innovasjon (UiOs TTO), Biomedisinsk Innovasjon (BMI), VentureLab, Connect og Seedforum Norway, der alle unntatt UiO er lokalisert i FP.

Innovasjonssenteret bistår nyskappingsbedrifter med å finne den raskeste veien til vekst og lønnsom drift. Det er p.t. over hundre bedrifter i senteret. Spesielt lovende bedrifter kan søke om et utvidet tilbud i inkubatoren, der FP også investerer i bedrifter. Det til enhver tid 10-15 utvalgte bedrifter i inkubatoren.

Eiendomsvirksomhet og Innovasjonssenteret med inkubatorvirksomhet er enheter i FP. FPs eiendomsvirksomhet skal bidra til å finansiere Innovasjonssenteret, men - selv etter rundt 20 års drift - er FP avhengig av offentlig støtte. Inkubatorvirksomheten i Innovasjonssenteret er avhengig av støtte fra SIVA. Før opprettelsen av Innovasjon Birkeland bidro også FORNY-programmet til å finansiere inkubatorvirksomheten.

FP har utleiearealer på 20 000 kvm. Det finnes tre utleiemodeller for forskjellige typer leietakere: Solide og langsiktige leietakere, fleksible leietakere med kortere oppsigelsesfrist (nyskappingsbedrifter) og "postkasse-leieavtaler" der bedriftene leier kun en postkasse og tilgang til møterom. Leieinntektene bidrar til å finansiere innovasjonsvirksomheten.

FP etablerer nå et servicetorg med kvalitetskontrollerte servicebedrifter, herunder bank, forsikring og patentkontor. De største blant disse vil betale FP for å ha en preferert status.

FP har 12 fast ansatte og leier inn to eksterne konsulenter. Seks av disse arbeider med nyskaping.

Senteret har mange bedrifter innen IKT, internett, bio- og medisinsk teknologi, kjemi og material- og miljøteknologi. Det er p.t. over hundre bedrifter i senteret.

Rundt 300 nyskappingsbedrifter har benyttet FP, Bedriftene har skapt over 2000 arbeidsplasser og omsetter for 400 - 500 mill hver år, årlig avkastning på eiernes samlede investering i bedriftene har vært over 50 %. FP hadde i 2003 landets største samling gasselbedrifter. FP har vurdert ca. 650 forskningsbaserte ideer for utvikling. Sammen med forskerne er ideene utviklet til 50 bedrifter og 20 lisenser. Norges forskningsråd anslår at disse bedriftene og lisensene har skapt verdier for 1,9 mrd. kr. Hver etablert arbeidsplass i Innovasjonssenteret har kostet det offentlige kun ca. kr 6500 til senteret.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Det må påregnes at innovasjonsaktiviteten selv etter rundt 20 år vil være avhengig av offentlige midler
- FORNY er en viktig finansieringskilde for innovasjonsselskap
- Utleievirksomhet alene vil ikke kunne finansiere innovasjonsaktiviteten
- Investeringer i risikofylte prosjekt vil høyst sannsynlig ikke bidra til drift av innovasjonsvirksomheten
- Utleie av "postkasser" vil kunne bidra til miljø og ekstraintekt for innovasjonsvirksomheten
- Servicetorg med kvalitetskontrollerte servicebedrifter øker servicetilbudet, og evt. bidra til ekstraintekt for innovasjonsvirksomheten
- Invasjon Birkeland opprettet for å sikre kommersialisering av universitetets FoU, da FP fokuserer på å rekruttere de beste prosjektene i regionen

7.7 Oslo Teknopol

OTs visjon: "Oslo Teknopol IKS skal – i samarbeid med andre – arbeide for å gjøre Osloregionen til en av Europas mest innovative regioner innen 2010". OT skal være samarbeidspartner for dem som ønsker å fremme kunnskapsbasert nyskaping og innovasjon i Osloregionen. Organisasjonen har en ikke-kommersiell profil.

OT opererer i skjæringspunktet mellom politikk, næringsliv, offentlig administrasjon og innovasjonsmiljøet for øvrig. Dette forutsetter en god dialog med mange parter

og på mange nivåer. I dette bildet fokuserer OT på langsiktighet, strategisk tenkning, uavhengighet og faglige vurderinger.

OT er et interkommunalt selskap. Selskapet er etablert av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. OT har et budsjett på 16 mill i 2005. De mottar en grunnbevilgning på 1,75 mill fra henholdsvis Oslo kommune og Akershus fylke, til sammen 3,5 mill., i tillegg kommer deres bestillinger. Disse aktørene finansierer dermed ca. 1/3 av OTs drift. EU-prosjekter står for 1/3, mens bestillinger fra Innovasjon Norge og Norges forskningsråd bidrar med den siste 1/3. OT har 13 fast ansatte. De har kompetanse innen næringsutvikling, forskning og utvikling samt offentlig politikk.

OT har etablert 5 næringsklynger innen fagområdene IKT, life science, energi & miljø, kultur og maritim. Organisasjonen etablerer og fasiliterer klyngene, som diskuterer konkrete innovasjonsprosjekter med sikte på prosjektsamarbeid. Lokomotivbedrifter som Det norske Veritas, Statoil og Norsk Hydro er med i nettverket. Nettverkene finansieres av Innovasjon Norge.

OT har etablert en inkubator innen kultur. OTs bidrag er å tilby tilgang til deres nettverk og lokaler. OT samarbeider nå med Innovasjon Norge om etablering av en inkubator for arkitekter.

OT gir informasjon om innovasjonssystemet i Osloregionen via en nettside, som et verktøy for å tiltrekke bedrifter til regionen. OT tar initiativ til, utvikler, drifter og/eller sørger for finansiering av prosjekter. De har bl.a. tatt initiativ til etablering av flere EU-prosjekter, Akerselva Innovasjonspark og Hovedprosjekt i programmet Verdiskaping 2010.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Fasilitator, utviklings- og nettverksrollen vil bidra til å gi regionale effekter til regionalt næringsliv
 - Det er mulig å etablere en inkubatorvirksomhet basert på tilgang til kompetanse og kapital, uten forretningsutviklere med spisskompetanse
 - Utvikling av nettportal for næringslivet vil bl.a. kunne markedsføre regionen og bidra til etablering av nye bedrifter til regionen
 - Kompetanse om store offentlige forskningsprogrammet og prosjekt vil kunne tiltrekke seg kompetanse og tilføre regionen ny kunnskap
 - Det er nødvendig å kontinuerlig arbeide for å skape forståelse for innovasjonsvirksomheten hos finansierer, og ha faglig integritet i forhold til finansierernes krav og ønsker
-

7.8 Lund i Sverige

Ideon, Skandinavias første forskningsby, ble etablert i 1983. Målet var å ivareta all den kunnskap og iderikdom som finnes på Lunds universitet og skape nye vekstbedrifter med lokal forankring, og dermed øke sysselsettingen i regionen. Bak satsningen sto Lunds universitet, Malmöhus Län og Lunds kommune. Ideon består i dag av Ideon Center, to eiendomsselskap, Ideon Business Center og Ideon Innovation. Alle enheter innen forskningsbyen Ideon er organisert som aksjeselskap.

I den nye Øresundregionen er Ideons ambisjon å være et nav mellom kunnskap på begge sider av sundet, mellom idé og fremgang og mellom universitet og næringsliv.

Ideon Center AB er hjertet i forskningsbyen, og har ansvar for å utvikle denne. Senteret skal sørge for et best mulig utviklingsmiljø for bedriftene ved å tilby ulike typer tjenester og rådgivning, herunder nettverk, mentorer, lederutvikling, finansiering, forretningsutvikling, juridiske spørsmål etc. Senteret arbeider med å bygge opp et fast nettverk av 10-15 konsulentfirmaer. Senteret bygger og forvalter varemerket Ideon, og legger til rette for kunnskapsformidling fra, til og innen Ideon.

Ideon Business Center (IBC) er en enhet som betjener bedrifter som har vokst seg sterke i Ideon Center og som nå har behov for tjenester fra såkalte "service providers". IBC henvender seg til velrenommerte bedrifter med både nasjonal og internasjonal virksomhet, og tilbyr et nettverk av høykvalitets rådgivning.

Inkubatoren Ideon Innovation tilbyr forretningsrådgivning, kompetanseutvikling, nettverksaktiviteter, seminarer, kapitalkontakter, strategiske relasjoner og en arbeidsplass. Det er plass til 20 –30 bedrifter i inkubatoren. Foruten bedrifter rommer inkubatoren administrativt personale, forretningsutviklere, samt representanter for bl.a. Venture Cup Syd. Nærhet til Lunds universitet gir tilgang til den nyeste forskningen, og letter rekrutteringen til inkubatorbedriftene. Ideon Innovation finansieres av Lunds kommune, Teknikkbrostiftelsen i Lund og Vinnova.

Ideon samarbeider med Teknopol AB (kompetansestøtte til entreprenører og nyetablerte, forskningsbaserte bedrifter), Lunds universitet (den største enheten for forskning og høyere utdanning i Sverige), Setterwals Advokatbyrå, Sparebanken Finn og Öhrlings PriceWaterhouseCoopers (revisjon og rådgivning).

"Alle" kjenner sine roller og oppgaver i innovasjonsprosessen i Lund. Fra en idé fanges opp fra universitetet, høgskole og næringsliv til bedriften har etablert seg i markedet og går inn i en vekstfase. Ideon har støttet rundt 200 bedrifter med omtrent

2.100 ansatte. Herav har 12 av bedriftene blitt børsnotert. 76 % av bedriftene har hatt nær tilknytning til Universitetet i Lund. Flere høyt profilerte bedrifter (Ericsson, Famfab, BioInvent og Axis) er tilknyttet Ideon.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Helhetlig strategisk og langsiktig satsing som involverer flere aktører med klart definerte arbeidsoppgaver kan bidra til at Papirbredden fremstår som et unikt og vekstkraftig kunnskapsmiljø
- Streng policy for godkjenning av bedrifter
- Systematisk bygging av varemerke

7.9 Aachen i Tyskland

AGIT (Aachener Gesellschaft für Innovation und Technologietransfer) skal være motor i regional næringsutvikling i Aachenregionen. AGIT har gjennom 20 år utviklet seg fra å være en inkubator til et regionalt utviklingscenter for regionen Aachen i Tyskland. Eiere er Aachen by, distriktene Aachen, Düren, Euskirchen og Heinsberg, handels- og industrikammeret, samt representanter for lokalt næringsliv.

AGITs mål er å skape arbeidsplasser, styrke næringslivet i regionen og bistå aktivt i den regionale omstillingen fra et industrielt gruveområde til en moderne teknologiregion.

AGITs aktiviteter:

- Nasjonal og internasjonal markedsføring av Aachenregionen
- Råd og veiledning til internasjonale bedrifter som er interessert i å investere i regionen
- Råd og veiledning til personer om oppstart og vekst av teknologiorienterte bedrifter
- Tett samarbeid med andre ledende regioner
- Styrking av utvalgte teknologiske fagområder i Aachenregionen (life science, IKT, bil-/baneteknologi, produksjonsteknologi, moderne materialer)
- Leder et teknologisenter samt bidrar i driften av flere andre (forskningspark)
- Fasiliterer for kontakt og samarbeid mellom næringsliv og universitet i såkalte "joint projects"

AGIT har sammen med fire andre partnere i Aachenregionen etablert, et business angels nettverk - "euBAn – euregional Business Angels network" – en finansieringskilde for unge bedrifter i tidlige faser. AGIT koordinerer nettverket.

AGIT har lyktes med å sette fortgang i omstillingen av Aachenregionen fra et gruve-distrikt til en teknologidrevet region. Senteret har støttet over 250

teknologiorienterte oppstartsbedrifter siden 1983. Halvparten av disse har bidratt vesentlig til regionens økonomiske vekst og verdiskaping. 92 % av nevnte bedrifter eksisterer i dag, og 81 % har fortsatt hovedkontor i regionen.

AGIT har bidratt aktivt til at nærmere 100 bedrifter har investert i regionen siden 1989, og har etablert 8 regionale teknologiklynger.

Spesielle læringspunkter for Papirbredden

- Kommuner, representanter for næringsliv, høyskoler og næringsliv mv. kan gå sammen om å stifte en forening/overbygging for innovasjonsvirksomhet for å sikre en helhetlig strategisk satsing
 - Foreningen kan stå for driften av innovasjonsvirksomheten, samtidig som den vil kunne sikre et samarbeid mellom de forskjellige innovasjonsaktørene i regionen ved å etablere strategiske allianser til andre innovasjonsselskap i regionen
 - Foreningen vil kunne ivareta rollen som fasilitator
-

8. VEIEN VIDERE

Selv om denne rapporten ikke har hatt som mandat å vurdere konkrete løsninger for Drammensregionen og Papirbredden anbefales at følgende legges til grunn for det videre arbeid:

- Utvikling av innovasjonsvirksomheten på Papirbredden bør ta utgangspunkt i Drammensregionens situasjon og unike fortrinn samt erfaringer fra andre innovasjonsmiljøer.
 - Det er viktig å gjøre nødvendige strategiske avklaringer for utvikling av innovasjonsvirksomheten på Papirbredden. De strategiske avklaringene omfatter visjon, målsettinger og strategi. I tillegg må innhold, organisering og finansiering drøftes nærmere. For et eventuelt innovasjonsselskapet vil det også være nødvendig å drøfte aktuelle roller (fasilitator, investeringsselskap, spesialkompetanse på ulike felt mv.) og samspillet med Kunnskapsparken Drammen AS som tilrettelegger av de fysiske omgivelser. Forholdet mellom innovasjonsselskapet og inkubator(funksjon) må også avklares.
 - Erfaringene viser at det er viktig å avklare om selskapet skal ha et kommersielt eller ikke-kommersielt perspektiv, og hvilken faglig profil det skal ha. Dette betyr at pågående prosesser knyttet til avklaring av innholdsprofil for Papirbredden knyttes sammen med avklaringer av organisering og finansiering.
 - Læringspunktene fra andre miljøer og selskapet viser at det er viktig å finne løsninger som sikrer et samspill/synergi i forhold til øvrige aktører i Drammensregionen som arbeider for nærings- og kompetanseutvikling samt styrking av FoU-virksomheten i regionen.
-

KILDER

- Askevold, E. O. m. fl. (2003): "Norske forskningsparker: mot en bedre organisering og nyskaping?", Rogalandforskning, RF-2003/174
- Bakkevig, M. K., Salter, C., Jakobsen, E. W. (2002): "Now Boarding! – Utfordringer i utviklingen av et høyteknologisk kunnskapsmiljø på Fornebu", Handelshøyskolen BI – Senter for verdiskaping, forskningsrapport 13/2002
- Centre for Strategy & Evaluation Services (2002): "Benchmarking of Business Incubators"
- Elvestad, B., Lullau, K. M. (2000): "God praksis i inkubatorvirksomhet i Storbritannia", Norwegian Trade & Technology Office, London
- Innovasjon Norge: "Innovasjonskompetanse", 5. jan 2004
- Kommunal- og regionaldepartementet (2005): "Om regionalpolitikken", St. meld. nr. 25 (2004-2005)
- Lillekjendlie, B. (2005): "Hovedstadsprosjektet - Oslo-regionens innovasjonssystem for FoU- og kunnskapsbasert innovasjon"
- Nærings- og handelsdepartementet (2003): "Fra idé til verdi – Regjeringens plan for en helhetlig innovasjonspolitik"
- Nærings- og handelsdepartementet (2004): "Nye virkemidler for innovasjon – hva gjøres i andre land?"
- Spilling, O. R. (1998): "Entreprenørskap på norsk", Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Styret i IT Fornebu AS (2004): "Rapport om IT-, kunnskaps- og innovasjonssenteret på Fornebu"
- Utdannings- og forskningsdepartementet: "Vilje til forskning", St. meld. nr. 20 for 2004-2005.
- EU: "Innovate for a competitive Europe", 2. april 2004

Andre dokumenter og kilder

- "Utvikling av et unikt høyskole- og kunnskapsmiljø for Drammensregionen", rapport forprosjekt, 29. april 2004
- "Utvikling av Kunnskapspark og campus for Drammensregionen", oppsummering workshop 23. aug. 2004
- Partnerskapsavtale om utvikling av Drammensregionens kunnskapspark, 31. mai 2004
- Høgskolen i Buskerud: "Satsning på næringsutvikling: Formalisering av HiBU Innovasjon", 22. okt 2004
- MandagMorgen: "Norske inkubatormiljøer trenger sårt flere suksesser", 9. mai 2005
- Nettsider og trykksaker om den enkelte innovasjonsaktør
-